

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm VI. Cùm Ordinem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

Vdalricus Zasius tom. 6. operum lib. 2. conf.
10. fol. 130. edit. Francofurt.

CAPITVLVM VI.

Cùm Ordinem.

PARAPHRASIS.

1. Si contra Cisterciensis Ordinis Professos (quippe quos Sedes Apostolica singulari favore prosequitur) rescriptum aliquod super decimis, vel aliis rebus, in quibus specialiter priuilegiati sunt, ab eadem Sede impetratum sit, in quo dicti Ordinis mentio non fiat, non tenentur Regulares ad illud respondere.

SUMMARIVM.

1. Cistercienses sunt priuilegiati, vt non possint ex rescripto Papa conueniri, nisi in eo mentio fiat de eorum Ordine.
2. Priuilegium à Principe concessum potest prescribere formam futuris rescriptis, ita vt ea forma non seruata rescriptum ipso iure sit irritum.
3. Rescriptum iustitia, vel ad lites, valet, etsi in eo mentio non fiat priuilegij eis competentis, contra quos illud emanat, non item rescriptum gratia.
4. Priuilegia Regularium in Corpore iuris non contenta per clausulam generalem Non obstantibus, &c. non reuocantur, secus est, si in corpore iuris contineantur; ad horum enim derogationem addi debet specifica eorum mentio.
5. Priuilegiis ysdem derogatur per clausulam generalem reuocatoriā, licet ea data sint cum clausula, vt nullā contrariā constitutione reuocata censeantur, nisi eorum specialis mentio fiat.
6. Excipiuntur ea, quae cum tali derogatoriā clausula in Corpore Iuris extant; haec enim per legem generalem non reuocantur, nisi specialis eorum mentio & derogatio fiat.
7. Quae per modum contractus priuilegia concessa sunt per clausulam praedictam

- generalem, non reuocantur.
8. Exempti in iudicium vocati non tenentur comparere ad allegandum priuilegium, si in Corpore iuris contineatur.
 9. Episcopus notorie existens in possessione iurisdictionis erga Clericos, aut Regulares intra suam diocesim habitantes, potest contra eos procedere, non attentis eorum, quae offerunt priuilegiis & probationibus, imò nec appellatione.
 10. Si autem dubium sit circa possessionem iurisdictionis, potest extraiudicialiter contra exemptos procedere, etiam censuras comminando; illi autem recusare & appellare ad Pontificem possunt.
 11. Contra Monasterium notorie in possessione exemptionis existens, Episcopus procedere non potest; potest tamen petere exhibitionem priuilegij, aut probationem legitime praescriptionis; interea autem usque ad cognitionem causae in possessione relinquendum est.
 12. Existens intra diocesim, qui de iure communi exempti non sunt, dicuntur autem se esse exemptos ex priuilegio aut praescriptione, in possessione exemptionis quidem sunt, ab Ordinario tamen citari comparere debent, & priuilegium edere, aut de praescriptione docere; si neutrum horum praestare possint, uti potest Ordinarius iurisdictione suā contra illos.

NOTANDVM II. Priuilegium à Principe concessum potest prescribere formam futuris rescriptis, ita, vt si ea forma seruata non sit, rescriptum ipso iure irritum existat. Ita Anton. hic n. 2. Abb. n. 2. Decius n. 3. Exemplum est hic: Si Ordo aliquis priuilegium habeat, vt per rescriptum conueniri non possit, nisi expressum sit, quod Religiosi sint eius Ordinis v. g. Cisterciensium; hoc in casu si v. g. Parochus aliquis impetret à Sede Apostolica, vt Monasterium S. Stephani intra parochiam suam situm, decimas ex agris suis prestare cogatur, subreptitium, imò irritum erit rescriptum; si in eo expressum non sit, Monasterium esse Ordinis Cisterciensium.

Sed **QVÆRITVR** hic primò, Num iuxta casum.

casum huius cap. necesse sit mentionem fieri priuilegij, v. g. immunitatis à decimis eis competentis, contra quos rescriptam emanat? Resp. cum Baldo hinc num. 16. Boich n. 1. Vel est rescriptum iustitiæ seu ad lites, tum necesse non est eius immunitatis mentionem fieri, sicuti neque aliarum exceptionum peremptoriarum; cum in progressu lites semper opponi possint, vti constat ex cap. 1. de lites contest. in 6. & bene hinc explicat Abb. n. 3. Vel est rescriptum gratiæ seu indulgentiæ; tum opus est eius mentionem fieri, alioquin subreptitium censetur, c. Inter 20. de sent. & re iudic.

4 QVÆRITVR secundò; Num sufficiat, si in rescripto contineatur clausula derogatoria priuilegij generalis. Exempli causa; Si in rescripto Papali mandatum sit, vt à Commissario seu delegato Iudice visitari & in iudicium vocari possint Regulares, cuiuscunque ij Ordinis ac Religionis sint, quantumcunque, etiam specialiter priuilegiati, aut exempti; num vi eius rescripti visitari aut conueniri queant Regulares, qui speciale priuilegium acceperunt, vt per rescripta Apostolica conueniri non debeant, nisi vel Ordinis, vel accepti priuilegij mentio specialis fiat?

Respondeo & Dico I. Si eiusmodi priuilegium Regularibus concessum in corpore iuris non contineatur, cenferi debet ei derogatum per clausulam generalem, *Non obstantibus quibuscunque, qualitercunque, conceptis priuilegiis.* Ita docet Abb. in c. cum instantia n. 5. de cens. Felin. in c. nonnulli n. 6. hoc tit. Syl. ver. priuilegium q. 10. dicto 6. Suar. lib. 5. de legibus disp. 38. n. 2. Ioann. Azortom. 1. moral. Instit. lib. 5. cap. 22. q. 12. Ratio est: Quia Princeps neque à seipso, neque ab antecessore suo obligari potuit ad certam formam rescripti seruandam; multò minùs vt datum priuilegium auferre non posset, si vellet; velle autem auferre, sufficenter ex ea generali reuocatoria clausula colligitur. Idque magis confirmabitur ex 2. resp.

Dico itaque secundò; Si priuilegium huiusmodi in corpore iuris insertum sit, non derogatur ei per clausulam generalem, sed opus est specifica mentio seu derogatio priuilegij,

secundùm formam, quæ in eo exigitur. Ita ex communi docet Felinus in cit. c. nonnulli n. 9. Suarez cit. cap. 38. num. 1. & docui lib. 1. Theol. moral. tract. 4. cap. 23. num. 26. vbi duas rationes attuli: I. Quia lex generalis non tollit specialem, si ob peculiarem rationem excepta videri possit: quia species derogat generi, sicuti supra etiam docui in c. 1. hoc tit. II. Quia Princeps iura omnia, adeoque etiam priuilegia, si in iuris corpore continentur, nosse cenferi cap. 1. de Constit. in 6. Et ideo si eis, quæ specificam derogationem requirunt, derogare vellet, in specie mentionem faceret: At verò quæ non sunt in iuris corpore posita, cum singula seu in specie ignoret, non potest ea specificè exprimere: & ideo ad derogandum sufficere debet clausula generalis, vti supra dixi.

Porro quod de rescriptis dictum est, idem quoque sentiendum de legibus, & sacris canonibus: Si videlicet priuilegium datum sit Regularibus v. g. cum clausula, vt nulla contraria constitutione reuocatum cenferatur, nisi eius mentio specialis fiat, nihilominus reuocatum cenferi debet per clausulam reuocatoriam generalem, *Non obstantibus quibuscunque, &c. priuilegiis,* prout inter alios docet Francisc. Suarez in cit. cap. 38. num. 1. E. man. Rodriq. tom. 2. qq. regul. quæst. 2. art. 7. vbi ait, *Multa Religiones, præcipuè mendicantes, huiusmodi habent clausulam derogatoriam constitutionum subsequentiũ, nisi priuilegiorum mentio fiat, & tamen inuenio multa earum priuilegia reuocari in Concil. Trident. in quo nulla de ipsis Religionibus mentio fit.* Sed excipi hinc debet: Nisi priuilegium cum huiusmodi derogatoria clausula in corpore iuris extet; tum per generalem legem non debet cenferi sublaturum, aut derogatum, nisi specialis eius mentio ac derogatio fiat, prout Suarez loco citato docet, & Glos. celebris in Auth. Qua in prouincia, ver. illic omni priuilegio cessante, C. Vbi de crimine agi oportet. Et alia Glossa in l. 3. ver. pragmatica C. de silentiariis lib. 12. vbi accommodatum huic rei exemplum habetur: Decurionibus enim & silentiariis data priuilegia ibi à Valentiniano Imperatore confir-

mantur a deo, ut nulla pragmatica sanctione eis derogatum censi debeat. Quamobrem etiam si generale statutum postea edatur in contrarium, non facta expressa derogatione eius legis, non censentur iij. comprehensi.

Addit verò Suarez citato loco num. 3. a-
7 liam exceptionem; Quod per clausulam gene-
7 ralem non obstante quocunque privile-
7 gio, &c. censi non debent sublata aut dero-
gata ea privilegia, quæ per modum contra-
ctus concessa sunt, v. g. in remunerationem
meritorum, cum ea non nisi ex graui causa
ad bonum publicum pertinente iuste tolli,
seu reuocari possint; & ideo huiusmodi re-
uocatio in generali clausula non comprehen-
ditur, sed opus est specifica expressa men-
tione, etiam si per modum contractus fuerint
concessa. Quamuis neque hæc clausula, ex
plenitudine potestatis. proueniens sufficere,
si privilegia data sint non subditis, v. g. cleri-
eis, posteaquam ea acceptata, & ius acquisi-
tum privilegiatis. Cum plenitudo potesta-
tis ad derogandum iuribus non subditorum
se non extendat, prout etiam dixi in c. Quæ
in ecclesiarum 7. de Constit. & videri pos-
sunt, quæ docuit lib. 1. Th. mor. tr. 4. c. 23. n. 29;

8 NOTANDUM II. Si privilegiatus seu
exemptus, cuius privilegium exemptionis
in corpore iuris continetur, ad iudicium vo-
cetur, respondere non tenetur; cum excep-
tione declinatoria notoriè tutus sit. Ita colli-
gitur ex textu huius c. in fine.

Existimat verò Glöf. hic ver. *nulla facta
mentionem*, in fine, quod in casu huius c. *Mo-
nachi debeant venire privilegium suum alle-
gaturi*; alioquin contra eos procedi possit,
argum. l. si quis ex aliena 5. ff. de iudic. quam
doctrinam examinat hic Felinus num. 8. Sed
contrarium. rectius docet hic Abbas num. 5.
Necessarium non esse, ut exempti compare-
ant ad allegandum privilegium, si id in cor-
pore iuris contineatur, argum. l. 3. ff. de iudi-
ciis. Quam sententiam potius confirmat cit.
l. si quis ex aliena; Nam causa, cur ex aliena
iurisdictione citatus ad Prætores; compa-
rere debeat, ibi redditur; Prætoris enim est
estimare, an sua sit iurisdictione; Vbi Glossa
explicans ait: *Scilicet cum dubium sit, aliàs*

non. Nullum autem potest esse dubium, si
exemptio in corpore iuris contineatur; id-
eòque nec cognitioni, siue examini vllus lo-
cus relinquitur, prout mox iterum dicam.

9 QVÆSTIO enim hoc in loco tractari
potest, si Episcopus seu Ordinarius loci con-
tra Clericos aut Religiosos intra dioccesin
suam habitantes procedere, aut eos visi-
tare velit; ij autem exemptos se asserant;
quid de iure agere concessum sit Ordinario
loci? Respondeo ex doctrina Abb. in c. vena-
rabili, de censibus. Rota Rom. apud Ascani
Tamburinium de iure Abbatum tom. 1. disp.
15. q. 8. & Dico I. Si Episcopus sit in posses-
sione iurisdictionis erga Regulares v. g. &
hoc constet, tum non attentis quæ offerunt
privilegiis, aliisue probationibus, procedere
potest ad manutenendam seu defendendam
possessionem iurisdictionis suæ: sed neque
appellationem in hoc casu recipere tenetur,
quia *procedit tunc ut pater, non ut iudex.* ait
Abb. num. 3.

10 Dico II. Si dubium sit, num. Episcopus
in possessione iurisdictionis existat contra
exemptos, potest similiter extrajudicialiter
procedere, etiam censuras comminando; Illi
autem recusare, & appellare ad Pontificem
possunt: Ita ut si post appellationem censura
lata sit, ea pendeat ex futuro euentu, si videli-
cet Pontifex cognouerit, iustum aut iniustum
processum sententiamque fuisse. Ita post In-
noc. in cit. c. venerabili, ibid. Abb. n. 3. vbi sua-
dent, si allegantes exemptionem, ostendant
privilegium suum, ut Episcopus illud cognos-
cat extrajudicialiter. Et Tamburinius nu. 3.
referens Rotam Romanam, quod ad *evitan-
dam manutentionem Ordinarij*, non sufficit
*exhibitio privilegij, nisi vterius ad sit quasi
possessio exemptionis, ut habetur in c. cum
persens 7. de priuil. in 6. Et n. 5. Eo ipso quod
Ordinarius exercet iurisdictionem in vna parte
sue diocesis, videtur constitui in quasi posses-
sione exercendi quoad omnes, in quibus alter
non habet particularem quasi possessionem.*
Et eodem n. 5. *Per istam exhibitionem pri-
uilegij, quæ concernit petitionem, remaneret
Episcopus priuatus sua quasi possessione, nisi
eam manuteneret, ac defendere licitum esset,*

contra notata Abb. inc. r. n. r. Eutrio n. 2. Vt lite pendente, &c.

11 Dico III. Si Episcopus non sit in possessione iurisdictionis erga Monasterium v. g. sed illud in possessione exemptionis existat, atque de hoc constet; non potest Episcopus contra Regulares procedere, aut censuras comminari: Quia priuaret eos possessione, aut quasi possessione iuris sui. Potest tamen Episcopus petere, vt priuilegium exemptionis exhibeatur, aut de legitima præscriptione doceatur: interea verò dum res cognoscitur, in possessione relinquendi sunt, iuxta cit. cap. cum personæ, & docet Rota Rom. supra citata n. 7. Abb. in c. r. num. 4. Vt lite pendente &c. Syluest. ver. exemptio q. 6. Em. Rodr. tom. 2. regul. qq. q. 64. a. 7. & Angel. ver. exemptio, §. Vtrum pendente, quòd exemptus *pendente lite non est turbatus in possessione sua, etiamsi possideat contra ius commune: dummodo ex aliqua probatione, licet non sufficiente, ad finale intentum ipse iustificet possessionem suam.*

12 Dico IV. Tamen si ij, qui intra diocesim existentes exemptos se dicunt, ex priuilegio aut præscriptione in possessione exemptionis sint, tamen ab Ordinario seu Diocesano citati comparere debent, atque priuilegium edere, aut de præscriptione docere. Quòd si neutrum horum præstare possint, concessum est Episcopo iurisdictione sua contra illos vt, citato cap. cum personæ, in fine, & docet Syl. ver. exemptio q. 5. In dubio autem num priuilegium validum sit, aut saltem causam præscribendi præbeat, non potest Ordinarius de eo cognoscere, aut contra illos pronunciare, vel possessione spoliare, prout loco cit. tradit Rodriguez; rationem assignans; partim ne quis sit iudex in propria causa, contra l. Qui iurisdictioni 10. ff. de iurisd. omn. iudicum; partim quia interpretatio priuilegiorum Apostolicarum eidem Sedi reservatur.

Aduertendum autem hoc loco: Hæc, quæ ex cit. cap. cum personæ, allata sunt, de ijs tantum intelligi debere, qui priuilegio aut præscriptione legitima ab Ordinario seu Diocesano exemptos se profitentur: non

autem de ijs, qui iure communi exempti sunt. Idque inde probatur, quia processus ille aduersus exemptos, quo compelluntur suum priuilegium edere, inde prouenit, quòd *de iure communi, Ordinariorum inuentio sit fundata*, cit. c. cum personæ: Hæc autem ratio nequaquam locum habet erga iure communi exemptos: Cum enim species deroget generi, c. 1. de rescriptis; ideo si ex vna parte Ordinarij iurisdictione in omnes intra diocesim existetes, ex altera verò parte, quorundam exemptio ex communi iure nota sit, non potest dici Ordinarij iurisdictione erga hos fundata. Quamobrem rectè docuit Ioan. Andr. in reg. 27. in 6. Abb. super hoc c. n. 5. Imola ibid. n. 5. Decius n. 4. de rescript. Syl. loco cit. q. 8. Eman. Rodriq. tom. 1. regul. qq. q. 36. a. 4. quòd Religiosi mendicantes, cum iure communi, omnibus noto, exempti sint, comparere non teneantur, ad allegandam aut ostendendam exemptionem suam. Quorum communis doctrina conciliari potest cum alijs DD. apud Felin. h. c. n. 8. quando aiunt, quòd exempti si super exemptione citentur, comparere & priuilegium allegare debeant, etiamsi notorium esse existimetur. Id enim verum est, si priuilegium in corpore iuris contentum non sit: Discrimen est, quòd huiusmodi priuilegij, cum sit instar iuris communis, allegatio aut exhibitio frustra petatur, non ita verò priuilegij in corpore iuris non contenti: cum id omnibus ita notum non sit, aut, si notorium esse dicatur, hoc ipsum allegari, atque de eo cognosci potest: cum in facto potius, quàm in iure consistat. Quam ipsam doctrinam legere potes apud Sebast. Sapiam super Abbate in cit. c. cum ordinem, lit. d.

CAPITVLVM VII. Eam re.

PARAPHRASIS.

Vacante Sede Tornaciensi, Alexander III. scripsit ad Capitulum eiusdem Ecclesiæ pro Petro ex Iudaismo ad fidem Catholicam conuerso, mandans, vt ipsi Canonicatus in Ecclesia Tornaciensi confere-